

20 ـ قۇربلىتايدى شاتتىقپەن قارسى الايىق

تاياناش الابىنداعى مول ئونم كەلبەتى

شېنجاڭنىڭ اۋىل شارۋاشلىعى ونىمىدەرى ارشىندى قادامبەن بۇكىل ەل بازارىن بەتگە الدى

□ انار بۇلت \ شېنچياڭ گازەتىنىڭ تىلشىسى يۇي جياڭيان

شېنچياڭنىڭ ەرەكشە، اېزال كاسىپ سالالارىن جەتىلدېرۋىدى، زورايىۋىدى ارقاۋ ەتەپ، شېنچياڭنىڭ ەرەكشە اۋىل شارۋاشلىغىن، جەمسى ورمانى شارۋاشلىغىن جانە مال شارۋاشلىغىن دا- مەنۇعا كۇش شوغرلاندىرۋدىڭ ارقاسىندا، چاقىند- داعى جىلداردان بەرى شېنچياڭنىڭ ئېىر توپ جىنتىكتەي وڭدەلگەن اۋىل شارۋاشلىغى ونىمىدەرى ارشىندى قادامبەن بۇكىل ەل با- زارىن بەتگە الدى.

ئسۇت ونىمىدەرىنىڭ خوش ئىيسى بۇكىل ەلدە اققىدى

چاقىنداعى جىلداردا، شېنچياڭنىڭ سىر- تىنداعى ئىرى ساۋدا سارايلىرى مەن ەرەن با- زارلاردا جانە ارناۋلى دۇكەندەردە شېنچياڭيان وندىرلنگەن سىير ئسۇتى، تۇپە ئسۇتى سىياقتى ونىمىدەر بارغان ساينىن ھولايىدى.

”شېنچياڭنىڭ بايلىغىنان پايدالانىپ، بۇكىل ەل بازارىن اشۇ“ ستراتىگياسنىڭ اتقا- رىلۇمبەن شېنچياڭ تىنارۇن ئسۇت شارۋاشد- لمىعى چارنا شەكىتى سەرىكتەستىگى بۇكىل ەلدە بازار تورى جۇيەسىن ورناتتى، يىىل الدىڭغى جارتى جىلدا اتالغان سەرىكتەستىك- تىڭ ئسۇت ونىمىدەرىنىڭ شېنچياڭيان سىرت جەردە ساتىلغان سوماسنىڭ ۇلمىسى %40تەن اساماعا جەتتى.

شېنچياڭ ئسۇت شارۋاشلىغى قوعامنىڭ ورنىباسار باس حاتشىسى شاۋ ۋي بىلاي دەدى: شېنچياڭ دۇنيە جۇزىندەگى مول ئسۇت قاينارى بەلدەۋىنە ورنالاسقان، ساپالى جايلىم ورتاسىنا يە. چاقىنداعى جىلداردان بەرى، شىيۇيچۇن، تىيانزۇن، شىننۇڭ، ۇئا - يۇان قاتارلىلاردى ۋاكىل ەتكەن شېنچياڭنىڭ ئسۇت ونىمىدەرى بۇكىل ەلدىڭ بازارىنا بەتتەدى؛ سومنەن بىرگە، تۇپە ئسۇ- تىن، ەسەڭ ئسۇتىن، قوي ئسۇتىن وندىرە- تىن، وڭدەيتىن كاسپورىندار دا بۇكىل ەلدىڭ بازارىن بەتگە العان ارناۋلى دۇكەندەردى، تىزبەكتى دۇكەندەردى ھولايىنا باستادى.

شېنچياڭ ۋاڭيۇان تۇپە ئسۇتى شارۋاشد- لمىعى شەكىتى سەرىكتەستىگى 2007 - جىلى بۇ- رىلتىمويادا بىرگە تەپكەن بولاتىن، قازىر بۇكىل ەلدىڭ جەر - جەرىنىەن 2500دەن استام ارناۋلى دۇكەن اشىپ، سۇيىق نۇپە ئسۇتى، تۇپە ئسۇتى تالقانى، تۇپە ۇزى ەڭلىك بۇيمىھارى سىياقتىلاردى ساتۇدا.

”تۇپە ئسۇتىن چاستاي ساقتاۋدىڭ تەحنىكالىق تالايى وتە جوعارى، ئېىز ئېىر جىلدان استام ۋاقىت جۇمىسپ، تۇپە ئسۇتىن چاستاي ساقتاۋدىڭ تەحنىكالىق قىيىن تۇپىىند- نەن قامال الپ، جاس تۇپە ئسۇتىنىڭ ساپا-

سىن ساقتاۋ مەرزىمىن 7 كۇنگە تولماۋدان 180 كۇنگە ۇزارتەپ، سۇيىق تۇپە ئسۇتىنىڭ بۇكىل ەل بازارىن بەتگە اۇمىنا نەگىز قالادىق“. شېنچياڭ ۋاڭيۇان تۇپە ئسۇتى شارۋاشلىغى شەكىتى سەرىكتەستىگى ماركا ور- تالىغىنىڭ باس باقلاۋشىسى لي جىنيىڭ بىلاي دەدى: سەرىكتەستىك تاغى تۇپە ئسۇتى نالقا- نىن توڭازىتىپ قۇرغاتۇ تەحنىكاسىنان قامال الپ، اكتىۋ قۇرامداردىڭ جويىلماۋىن قامتاما- سىز ەتكەن جامعايدا، ئمول جاسامپازدىق تەحنولوگياسىمەن تۇپە ئسۇتىن تۇپە ئسۇتى تالقانى ەتەپ وڭدەپ، ئونىمنىڭ ۇستەمە قۇنىن جوعارىلاتتى.

كەزەكتە، ۋاڭيۇان تۇپە ئسۇتى شارۋا- شلىغى سەرىكتەستىگى وندىرگەن تۇپە جەلد- لمەس ونىمىدەرىنىڭ شېنچياڭيان سىرت جەر- لەردەگى ساتىلۇ سوماسى كاسپورىننىڭ جالىي ساتىلۇ سوماسىنىڭ %70تىن يەلدەپ تۇر.

جەمسى - جىدەك، كوكونىس ونىمىدەرى كۇسەت ساتىلدى

شېنچياڭ بۇكىل ەلگە اتى اېگىلى قىزىل بۇرىش وندىرەتىن رايون، قازىر ەدال قىزىل بۇرىشتان مول ئونىم السىنانن ماۋسىم- شونجى اۋدانىنىڭ ەگىمشىلىك بازاسىندا شېنچياڭ شىبردان ازىق - تۇلك شەكىتى سە- رىكتەستىگى جاس قىزىل بۇرىش جىناپ، ونى كەپتىرىپ، قىزىل بۇرىش قويماچىڭنىڭ شىكىزاتى ەتۇمەن قارىلاستاۋدا.

”شىىردان سەرىكتەستىگى قىزىل بۇرىش قويماچىڭىنان كۇنىنە 40 مىڭ قۇمرا تۇڭمىرەگىندە، قالتالناعان قىزىل بۇرىش قوي- ماچىڭىنان 3 توننا تۇڭمىرەگىندە وندىردەدى،

50 نەشە ئۇرلى 12 جەىلەس ئونىمى بۇكىل ەلدەگى ساۋدا سارايلىرى مەن ەرەن بازارلار- دى، اس - سۇ كاسپورىندارىن قامداپ وتىر، شېنچياڭ سىرتىنداعى بازارلارداعى ساتىلۇ سوما- سىنىڭ ۇلمىسى %50كە جەتەدى“. دەدى شېنچياڭ شىبردان ازىق - تۇلك شەكىتى سە- رىكتەستىگىنىڭ القا باشتىغى چىڭ ۇئا.

1996 - جىلدان باستاپ ئسابىز شىرىنىن وندىرگەن شىىزى اشۇ رايونى شىئەنى ازىق - تۇلك شەكىتى سەرىكتەستىگى علمى - تەحنىكا- نى تىرەك، جاڭقالق اشۇدى قوزعاۋشى كۇش تىتىپ، شېنچياڭنىڭ ەرەكشە جەمسى - جىدەك، كوكونىس سۇسىندارىن اشۇمىەن كۇش سالا شۇغىلداندى. كەزەكتە، ئسابىز شىرىنى بەيدىچىڭ، شاڭجاي، جىجياڭ سىياقتى II ولكە، رايون، قالاغا ساتىلىپ، شېنچياڭيان سىرت جەرلەردەگى ساتىلۇ سوماسى كاسىپو- رىنىنىڭ جالىي ساتىلۇ سوماسىنىڭ ۇشتەن ئېىرىن يەلدەدى.

”سەرىكتەستىگىمىز وندىرگەن ئسابىز شىرىنى، جالپاق شابدالى شىرىنى جانە قىزا-

كەرەك. ەمدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋعا قىزمەت وتەۋ ساپاسى مەن دەڭگەيىن جوعا- رىلاتىپ، الەۋمەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، ىند- ەتتەتىن ساقتاۋو جانە ەلەۋلى جۇقپالى اۇرۇ- لاردان ساقتاۋو - تىزگىندەۋ قابىلەتى دەڭگە- يىن جوعارىلاتۇ كەرەك. جوعارى ورەلى شىپاخانا قۇرىلىسىن جوعارى ساپامەن ئلگەرد- لەتەپ، ەمدەۋ قىزمەت وتەۋ بايلىغىمەن قام- داۋدى ۇزدىكىسىز كەڭبەتۇ كەرەك. ەمدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ سالاسىنداعى سەلبەستىكى بەلسەنە ورىستەتىپ، جىبەك جولى ەكونوميە- كالىق بەلدەۋى وزەكتى رايونىنىڭ ەمدەۋ قىزمەت وتەۋى ورتالىغى قۇرىلىسىن جەدەل- دەتۇ كەرەك. ەمدەۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ دا- رىندىلارى قوسىنىن قۇرىپ، الۇەتتەندىرىپ، خالىق بۇقاراسىنا اناعۇرلىم ساپالى، جوعارى ئونىمىدى دەنساۋلىق ساقتاۋ قىزمەت وتەۋىن ۇستۇعا قۇلىشۇ كەرەك.

ئماچىلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: نىڭ الەۋمەتتىك يىگىلىك سىپاتىنا تاباندى بولپ، ەمدەۋ، ئدارى - دارمەك، دەنساۋلىق ساقتاۋ ئتۇزىلىسى رەفورماسىن تەرەڭدەتەپ، ەمدەۋ، ەمدەۋ قامسىىزداندىرۇى، ئدارى - دارمەك سىندى ”ۇش نىقبالدستىقتى“ جەبەۋ

(باسى 1 - بەتتە)

پامىر ۇستىرتىندەگى تاشقۇرعان تاجىك اۋتونوميالى اۋدانىنىدا، تاجىك ابات قالاشىغى پارىتكومىنىڭ مۇشەسى كۆلامبەر راۋشان «كوشباشىشنى» كور- گەننەن كەيىن تەبىرەنە بىلاي دەدى: «كوشباشىش» پارتىيا 18 - قۇربلىتاينىان بەرى، شي جىنيىڭ جولداستى ۇپتىقى ەتكەن پارتىيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ پار- مەنىدى باسشىلىغىندا، بۇكىل ەلدەگى ئاز ۇلت خالىقنىڭ باقتىى، تاماشا تۇرمىسىن جانە تاماشا رۇخانىي بەت - بەينەسىن چاندى تۇردە اېگىلەدى. بۇدان بىلاي، مەن ”مەتىحان تاپسىراتىن“ كوڭىل كۇيمەن، ”كۇش جالعايتىن“ جىگىرەمەن قىزمەت ورنىمىدى تىباناق ەتەپ، بۇقارانى اناعۇرلىم چاقسى تۇرمىسى كەشىرۇگە باستاپ، پارتىيا 20 - قۇربلىتاينىڭ جەڭس- پەن اشىلۇىن ئسى جۇزىندىك ارەكەتەم- چەن قارسى الامىن.

”جۇق جىلداردان بەرى قىستامە- مىزدىڭ ۇپىسۇ قۇاتى كۇشەيىپ، كاسىپ تۇرمىسى بارغان ساينىن چاقساردى. مەن تەك تاباندىلىقپەن پارتىياعا ىلەسكەندە عانا، باقتىتى تۇرمىسقا قول جەتكىزۇگە بولانتىدىنەن ئىپتىي دە تەرەڭ تانىپ جەتتىم. بۇدان بىلاي ئېىز، ئسوز جوق، باس شۇجى شي جىنيىڭنىڭ ئىقلاستى تاپ- سىرماسىن ەستە بەرىك ساقتاپ، اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۇدى بار كۇشپەين ئلگەرىلەنەمىز“. - دەدى تۇرپان قالاسى گاۋجاڭ رايونى يار قالاشىغى شىچىڭ شىمىن قىستاعى پارتىيا ياجەيكاسىنىڭ ورنىبا- سار شۇجىي، قىستاق تۇرعىندار كومىتەتىد- نىڭ مەڭگەرۇشىسى اسقار مامەت.

جاڭا داۋىردە قايراتتانا ەكىپىدەي ئلگەرلىەيمىز

پارتىيا 18 - قۇربلىتاينىان بەرى، باس شۇجى شي جىنيىڭنىڭ ئېىر قىدىرۇ ماڭىز- دى ئۇسقاۋلارى، بەكىتۇلەرى شەشم جا- ساۋشىنىڭ سىىزگىرلىگىن، باتىلدىغىن چاندى بەينەلەپ قانا قويماي، خالىقنىڭ ۇنىسە، ئسوز جوق، ئۇن قاتانتىن نىتتا - ئىقلاسىن دا اېگىلەدى.

”ارناۋلى فيلەدە يدەيالىقتىڭ، كور- كەمدىكىنىڭ، اسەرىللىكىنىڭ بىرلىگىنە تا- باندى بولپ، ۇلكەن تاقىرىپتى، شاعىن كىرسىۋ ئتۇپىنىن، شاعىن سۇرەتتەۋدى ئوزارا ۇشتاستىرۇعا ئمان بەرىپ، پارتىيا 18 - قۇربلىتاينىان بەرى، پارتىيا مەن مەم- لەكەت سىستەرىندە قول جەتكەن تارىخىي جەتىستىكتەردى، تۇلىغان تارىخىي وزگە- رىستەردى جان - چاقتى بەينەلەپ، ئېىز- دىڭ قىزمەتتەردى اناعۇرلىم ويداعىداي، اناعۇرلىم تىغىغىلقتى سىستەۋىمىزگە زور شابت بەردى“. 10 - ايدىڭ 10 - كۇنى جانە قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۇ مەڭ- گەرەمەسىنىڭ 2 - دارەجەلى شارلاۋشىسى لىۋ چىڭيا بىلاي دەدى: ”كورگەننەن كە- يىنگى تۇپىگەندەرىمىدى مەن قايراتتانا تالىپىنانىن رۇخانىي كوڭىل كۇيمەن قىز- مەتتى ئلگەرلىلەتۇدىڭ قوزعاۋشى كۇشسە اينالىدىرىپ، ئسى جۇزىندىك ارەكەتەم- اشىلۇىن قارسى الامىن“.

اقسۇ قالالىق ارىز - ارمان ەكەمەمە- سى پارتىيا باسشىلىق گرۇپپاسىنىڭ شۇجىي جو يۇانچۇن مىنالاردى ئېىلدىر- دى: «كوشباشىشنى» كورگەننەن كەيىن تەرەڭ شابت الدىم. بۇدان بىلاي، ارىز - ارمان ارناسىن كىرلىسىىزدەندىرۇ جانە خالىققا قىزمەت وتەۋ يۇقاتىن كەمەلدەند- دىرۇ، تۇ باستان ساقتانۇدى جانە نەگىز- دىك قىزمەتتى كۇشەيتۇ سىياقتى چاقتارعا اناعۇرلىم كۇش سالپ، ارىز - ارمان سىندى ”الدىعا كەلگەن بۇقارالىق قىز- مەتتى“ ويداعىداي ىستەپ، جاڭا داۋىر- دەگى ارىز - ارمان قىزمەتتىدە ۇزدىكىسىز ئىشلىدى. بۇدان بىلاي، جاڭا جاعىداي اشامىن. اراتۇرىك اۋدانى تۇخۇلۇ اۋلىسى اۋىل - قىستاقتى گۇلدەندىرۇ كەڭسەسىد-

نىڭ قىزمەتكەرى جاڭ شياڭيۋى «كوش- باسشىداعى» كەرەمەت كورنىسىتەر مەن مەيىرگە تولى ساتتەردەن تەرەڭ اسەر الدى. ول بىلاي دەدى: باتسى بولىك جوسپارىنداعى جوعارى مەكتەپ وقۇشى ەرىكتىسى رەتىىندە، بۇدان كەيىن شىنچياڭ سىندى ىرىستى توپىراقتا ۇلەس قوسۇ، سۇبىسپەنىشلىك، ئوزارا كومەك- تەسۇ، العا باسۇ سىندى ەرىكتى قىزمەت وتەۋ رۇخىن امالياتىنا اېگىلەۋگە بەل بۇىپ، ئسى جۇزىندىك ارەكەتەم- مەن كورىكتى شىنچياڭ قۇرۇعا ئوز ۇلە- سىمدى قوسامىن.

جاڭقالق اشا دامۇدىڭ جاڭا داستانىن جازامىز

جوعارى ساپالى دامۇ تەڭ يىگىلىك. تەنۇدى ئتۇبىرلى ماقسات ەتكەن دامۇ. دامۇ خالىق ئۇشنى بولادى، خالىققا سۇ- يەنەدى، دامۇ جەتىستىكتەرىنەن خالىق ورتاق يىگىلىكتەنەدى.

اۋتونوميالى رايوندىق ونەر كاسىپ جانە ينفورماتسىيالاندىرۇ مەڭگەرەسى چالپىلىق كاسىپ باسقارماسنىڭ باشتى پان جىگاڭ مىنالاردى ئېىلدىردى: «كوشباشىش» شي جىنيىڭ جولداستى ۇپتىقى ەتكەن پارتىيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ جەتەكشىلىگىندە، بۇكىل ەلدە جوعارد- مان تومەنگە دەيىن جاڭا دامۇ ۇستانىمىن دايەكتىلەندىرۇدە قول جەتكىزگەن ورا- سان زور تابىستاردى اېكىلەدى. ول بىلاي دەدى: ”بۇدان كەيىن، مەن باس شۇجى شي جىنيىڭنىڭ شىنچياڭدى كوزدەن كە- شىرگەندەگى ماڭغزدى ئسوزىنىڭ، ما- ئىزدى ئۇسقاۋنىڭ رۇخىن اناعۇرلىم ىش- كەرىلەدى ۇيرەنەپ، دايەكتىلەندىرىپ، تىياناقتاندىرىپ، رايونىمىزدىڭ علمى - تەحنىكادا جاڭقالق اشۇ، ەرەكشە، باسەم- دىقققا يە كاسىپ سالالارى شوغىرىن دامىستۇ، ارنايىلانعان، كەمەلدەنگەن، ەرەكشە، جاڭا ورتا، شاعىن كاسپورىند- مداردى جەتىلدىرۇ، سىقرىلى ەكونوميكا- نى دامىستۇ، كاسىپ سالاسىن جاسىل تىپىكە وبىستىرۇ سىياقتىلاردى جوعارى ونىمىدلىكپەن ئلگەرلىلەتۇگە بەلسەندى ۇلەس قوسامىن“.

”وسىنداي ۇلى داۋىردە دۇنيەگە كەلگەندىگىمدى باقتىتى سەىزىنەمىن“. چارقىلىق اۋداندىق ونەر كاسىپ باقشا را- يونى باسقارۇ، قىزمەت وتەۋ ورتالىغىنىڭ مەڭگەرۇشىسى جاڭ زىچي بىلاي دەدى: ”چارقىلىق اۋدانى اسىلگى جەىلدەگى زار- يادئاردى ساقتاۋ ئېىر تۇلعالانغان، جاڭا ما- تەرىيال، جاڭا ەنىرگىيا ئېىر تۇلعالانغان، جاسىل، تولق تىزبەكتەگى تومەن كومىر قىشقىل گازدى اينالىم ئېىر تۇلعالانغان كاسىپ سالاسى جۇيەسىن قالىپتاستىرادى، ونەر كاسىپ باقشا رايونى قىزمەت وتەۋ قىتاماماسىزدىغىن اناعۇرلىم كۇشەيتىپ، شارۋاشلىق - ساۋدا ورتاسىن ساپالىلاندىد- رىپ، اۋدان ئوڭىرى ەكونوميكاسىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن بار كۇشپەن ئلگەرلىلەتەدى“.

شېنچياڭ يۇان - ي علمى - تەحنىيە- كالىق جاڭقالق اشۇ شەكىتى سەرىكتەستى- گىندەگى كادىرلار مەن جۇمىشىسى - قىز- مەتتەكلەر «كوشباشىشنى» كورگەننەن كەيىن اېرىقشا جىگەرلەندى. اتالغان سە- رىكتەستىكنىڭ ورنىباسار باسى دىرەكتو- رى ياڭ جىڭچۇن بىلاي دەدى: سەرىك- تەستىنىك علمىي زەرتتەش، جاڭقالق اشۇ اياق السىن ۇزدىكىسىز جەدەلدەتەدى، ”الەمدىك جوعارى دەڭگەيلى فارفور قۇم تاباقشاسىنا كۇكرىتتى تالشىقتى تاقاتنى سىتەتۇ تەحنىكاسىن اشۇ جانە قولدانۇ“

نىسانىن جارتى جىل بۇرىن ورنىنداۋدى جوسپارلاپ، ئسى جۇزىندىك ارەكەتد- مەن پارتىيا 20 - قۇربلىتاينىڭ جەڭسپەين اشىلۇىن قارسى الادى.

(تىلشى جاڭ جىلي، قاتىناسقان تىلشلەر حان چىىن - يان، ۋي يۇڭگۇي، دۇ جيانچۇي، جاڭ رۇيلىن، جاۋ شىيا، يۇي شي، ما يىنىڭ، ەرىكتى تىلشلەر لي زىمپىڭ، لىۋ ياحۇي)